

Sygn. VPa 59/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 maja 2016 roku

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim,

Wydział V w składzie:

Przewodniczący: SSO Magdalena Marczyńska (spr.)

Sędziowie: SSO Urszula Sipińska-Sęk

SSO Beata Łapińska

Protokolant: st.sekr.sądowy Marcelina Machera

po rozpoznaniu w dniu 17 maja 2016 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa G. K.

przeciwko Zespołowi Szkolno- (...) w R.

o odszkodowanie

na skutek apelacji powódki G. K. od wyroku Sądu Rejonowego w Radomsku IV Wydziału Pracy z dnia 5 stycznia 2015r. sygn. IV P 62/14

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu Sądowi Pracy w R. do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania za instancję odwoławczą.

Sygn. akt *V Pa 59/15*

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 9 maja 2014 roku skierowanym przeciwko Zespołowi Szkolno – (...) w R. powódka G. K. wносиła o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenia umowy o pracę i przywrócenie jej do pracy na poprzednio zajmowane stanowisko oraz zasądzenie na jej rzecz odszkodowania z tytułu bezpodstawnego rozwiązania umowy o pracę.

W odpowiedzi na pozew z dnia 20 maja 2014 roku pełnomocnik pozwanego Zespołu Szkolno – (...) w R. wносиła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 5 stycznia 2015 r. Sąd Rejonowy w Radomsku oddalił przedmiotowe powództwo oraz zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 60,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy ustalił, że powódka G. K. została zatrudniona w pozwanym Zespole Szkolno – (...) w R. z dniem 1 września 2005 roku w na stanowisku nauczyciela mianowanego wychowania fizycznego.

Na posiedzeniu Rady Pedagogicznej pozwanego zespołu w dniu 25 kwietnia 2014 roku nauczyciele dowiedzieli się, że w następnym roku szkolnym zabraknie godzin dydaktycznych z wychowania fizycznego.

W dniu 6 maja 2014 roku powódka otrzymała pismo wypowiadające jej umowę o pracę zawartą w dniu 1 września 2005 roku na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 roku – Karta Nauczyciela.

Przyczyną rozwiązania stosunku pracy były zmiany organizacyjne powodujące zmniejszenie liczby godzin wychowania fizycznego w szkole oraz zmiana planu nauczania, która uniemożliwia dalsze zatrudnienie powódki od 1 września 2014 roku w pozwanym Zespole Szkolno – (...) w R..

W pozwanym Zespole Szkolno – (...) w R. zostały przyjęte kryteria wyboru nauczyciela do zwolnienia z pracy z przyczyn określonych w art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela. Pierwszym kryterium są kwalifikacje zawodowe nauczyciela tj. formalny poziom wykształcenia oraz praktykę w nauczaniu przedmiotu a także ocena pracy nauczyciela.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał powództwo za bezzasadne. Zdaniem Sądu I instancji w pozwanym zespole doszło do zmian organizacyjnych z powodu zmniejszenia się liczby oddziałów, które sprawiły, iż w roku szkolnym 2014/2015 zabrakło godzin dydaktycznych z wychowania fizycznego. W konsekwencji zrodziła się konieczność rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem wychowania fizycznego na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.). Sąd Rejonowy stwierdził, że dyrektor pozwanego Zespołu Szkolno – (...) w R. w oparciu o przyjęte kryteria wyboru nauczycieli do zwolnienia na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 2 cytowanej wyżej ustawy dokonała wyboru powódki kierując się tym, że według niej powódka posiada najniższe formalne wykształcenie, a przede wszystkim w jej ocenie praca powódki w porównaniu z innymi nauczycielami wychowania fizycznego była wykonywana w ostatnich latach na dobrym poziomie. Pozostali nauczyciele wychowania fizycznego otrzymali ocenę wyróżniającą. Nadto w postępowaniu przed Sądem powódka nie kwestionowała dokonanego wyboru, ale wskazywała na możliwości przydzielenia jej godzin dydaktycznych wychowania fizycznego w klasach I-III. Sąd I instancji nie podzielił tego stanowiska strony powodowej, ponieważ w klasach nauczania początkowego zajęcia dydaktyczne ze wszystkich przedmiotów prowadzi jeden nauczyciel i brak jest podstaw do przydzielenia godzin wychowania fizycznego innemu nauczycielowi.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd I instancji orzekł na podstawie z art. 98 k.p.c. oraz § 11 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu z dnia 28 września 2002 r. (Dz.U. Nr 163, poz. 1349).

Apelację od powyższego wyroku wniosła powódka, reprezentowana przez pełnomocnika.
Powyższemu wyrokowi zarzuciła naruszenie:

1. art. 233 k.p.c., które miało rażący wpływ na treść wyroku co skutkowało niewyjaśnieniem istoty sprawy poprzez pominięcie 99 % materiału dowodowego bez uzasadnienia przyczyn pominięcia materiału dowodowego zaferowanego przez stronę powodową;

2. art. 328 k.p.c. w zakresie rażącego naruszenia ustawowych przesłanek, którym powinno czynić zadość uzasadnienie wyroku;

3. dokonanie błędnych ustaleń faktycznych na tle zebranego materiału dowodowego i pominięcie następujących faktów:

- próby rozwiązania umowy z powódką w roku 2007;

- permanentnego szykanowania powódki od czasu wygranego procesu, poprzez: wydzielenie jej jako siedziby (...) przy sali (...) bez prawa przebywania na przerwach w pokoju nauczycielskim, przydzielenie jej 1 piłki do prowadzenia zajęć,

napisanie skargi na powódkę do dyrektora w 2014 r, które skutkowało karą upomnienia z naruszeniem przepisów karty nauczyciela i statutu szkoły.

- posiadania przez powódkę ukończonych 4 kierunków, a tym także studiów ukończonych na (...);
- istnienia udokumentowanych 34 godzin nadliczbowych przydzielonych kilku osobom, których na etacie mogła nauczać powódka;
- posiadania przez powódkę statusu nauczyciela mianowanego oraz kilkudziesięcioletniego stażu pracy w oświacie bezpośrednio w charakterze nauczyciela;
- zatrudnienia p. K. bez przygotowania pedagogicznego i permanentne faworyzowanie go łącznie z przypisaniem mu stażu pracy do podstawy opinii w kierunku uzyskania przez niego statusu nauczyciela dyplomowanego;
- uzyskania przez powódkę wyników w zawodach sportowych za rok 2012-2013 (na 150 punktów 2/3 pochodziło ze startów podopiecznych powódki);
- wskazujących na negatywną rolę dyrektor szkoły oraz niewykonywania przez dyrektora szkoły opinii o pracy powódki.

4. art. 20 ustawy Karty Nauczyciela, skoro powódka posiada przygotowanie zawodowe uprawniające ją do nauczania w 4 kierunkach, miała wyniki bardzo dobre w pracy i są godziny podstawowe do zagospodarowania w ilości 34.

Wskazując na te zarzuty powódka wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania względnie dokonanie jego zmiany i przywrócenie jej do pracy z jednoczesnym zasądzeniem na jej rzecz odszkodowania z tytułu bezpodstawnego rozwiązania umowy o pracę.

Podczas rozprawy apelacyjnej w dniu 17 maja 2016 r. pełnomocnik powódki zmienił żądanie wniosku apelacji i w miejsce przywrócenia powódki do pracy wniósł o zasądzenia na jej odszkodowania z tytułu bezpodstawnego wypowiedzenia umowy o pracę w wysokości 3 – miesięcznego wynagrodzenia, tj. w kwocie 9.529,20 złotych wraz z odsetkami od dnia wniesienia pozwu i kosztami procesu za obie instancje przy jednoczesnym uznaniu za niecelowe przywrócenie powódki do pracy na poprzednio zajmowane stanowisko.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest uzasadniona i skutkuje uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania. Sąd Rejonowy nie rozpoznał bowiem istoty sprawy.

Należy wskazać, że zasadny jest zarzut apelacji naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie ustalenie faktów, które Sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Uzasadnienie wyroku pełni istotną rolę procesową, umożliwia bowiem sprawowanie nadzoru judykacyjnego przez sąd wyższej instancji. Dlatego też, nie należy sądzić, by rola uzasadnienia wyczerpywała się tylko w przekonywaniu stron do słuszności stanowiska sądu i jego zgodności z obowiązującym prawem. Idzie ona znacznie dalej, warunkując przeprowadzenie kontroli instancyjnej. Uzasadnienie orzeczenia sądowego spełnia także istotną rolę porządkującą, obligując stosującego prawo do prawidłowej i pełnej rekonstrukcji stanu faktycznego pod kątem jego dalszego przyrównania do miarodajnej normy prawa materialnego i ustalenia na tej podstawie ostatecznego wyniku sprawy. Dlatego też, składające się na uzasadnienie dwie podstawy rozstrzygnięcia: faktyczna i prawna tworzą łącznie jedną całość, którą powinna cechować wewnętrzna spójność, tak aby nie było zasadniczych wątpliwości co do tego, jaki stosunek faktyczny i w jaki sposób sąd wiążąco uregulował (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2008 r. IV CNP 182/2007 LexPolonica nr 2143306). Podkreślić należy, że Sąd jest zobowiązany do wyjaśnienia

motywów podjętego rozstrzygnięcia w sposób umożliwiający przeprowadzenie kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia. Jeśli uzasadnienie nie zawiera wskazania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia poprzez ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej lub wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa, wówczas orzeczenie podlega uchyleniu, zaś sprawa zostaje przekazana do ponownego rozpoznania.

Odnosząc powyższe rozważania do niniejszej sprawy i sporządzonego przez Sąd Rejonowy uzasadnienia wyroku, stwierdzić należy, iż nie spełnia ono żadnego z wymogów określonych w przepisie art. 328 § 2 k.p.c. Nie zawiera ono przede wszystkim ustaleń faktycznych co do kwestii spornych, które wynikają z twierdzeń i stanowisk stron. Sąd Rejonowy w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku ograniczył się bowiem do dokonania ustaleń dotyczących: podstawy oraz okresu zatrudnienia powódki, tego, że na posiedzeniu Rady Pedagogicznej nauczyciele dowiedzieli się, iż w roku szkolnym 2014/2015 zabraknie godzin dydaktycznych z wychowania fizycznego, że powódka otrzymała wypowiedzenie i jaką przyczynę wypowiedzenia podał pracodawca oraz, że w pozwanym Zespole przyjęto kryteria wyboru nauczyciela do zwolnienia z pracy z przyczyn określonych w art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela, a pierwszym z nich są kwalifikacje zawodowe nauczyciela. Żadnych innych ustaleń faktycznych w zakresie kwestii najistotniejszych w sprawie, a zarazem stanowiących istotę sporu i przedmiot prowadzonego przez Sąd Rejonowy postępowania, Sąd ten nie poczynił, choć zgromadził w aktach sprawy: arkusze organizacyjne pozwanego Zespołu z aneksami, protokoły z posiedzeń Rady Pedagogicznej, kryteria wyboru nauczyciela do zwolnienia z pracy, informację o nauczycielach nauczających wychowania fizycznego, ich stażu pracy, posiadanym doświadczeniu i kwalifikacjach, informacje dotyczące zaangażowania ww. nauczycieli w zawody sportowe. Posiadał także akta osobowe nauczyciela A. K.. Dokumenty powyższe Sądowi Rejonowemu nie tylko przedstawiła strona pozwana, ale także występował o nie do pozwanego na wnioski pełnomocnika powódki. Materiał powyższy pozostał jednak poza jakąkolwiek oceną i zainteresowaniem Sądu. Co więcej, w uzasadnieniu wyroku obejmującym rozważania prawne Sąd I instancji wskazał jedynie, że jego zdaniem zaszły w Zespole zmiany organizacyjne, które doprowadziły do zmniejszenia godzin dydaktycznych z wychowania fizycznego, a więc zaistniała potrzeba rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem tego przedmiotu. A kryterium doboru powódki do zwolnienia było prawidłowe, ponieważ „według niej (czyli Dyrektora pozwanego) powódka posiada najniższe formalne wykształcenie oraz w jej ocenie praca powódki w porównaniu z innymi nauczycielami wychowania fizycznego była wykonywana w ostatnich latach na dobrym poziomie. Pozostali nauczyciele wychowania fizycznego otrzymali ocenę wyróżniającą”.

Należy przypomnieć, że w sprawie spór dotyczył prawidłowości wypowiedzenia stosunku pracy nauczycielowi na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 191). Przepis ten stanowi, że dyrektor szkoły w razie: częściowej likwidacji szkoły albo w razie zmian organizacyjnych powodujących zmniejszenie liczby oddziałów w szkole lub zmian planu nauczania uniemożliwiających dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć rozwiązuje z nim stosunek pracy lub, na wniosek nauczyciela, przenosi go w stan nieczynny.

Aby dokonać oceny, czy zaszły przesłanki do rozwiązania stosunku pracy w tym trybie należy więc, po pierwsze, dokonać ustaleń faktycznych dotyczących tego, czy zaszły w szkole zmiany organizacyjne, powodujące zmniejszenie liczby oddziałów lub zmiany planu nauczania. W razie pozytywnego ustalenie tej okoliczności należy ustalić, czy zmiany te uniemożliwiają dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć. W tym celu, w razie sporu między stronami, a taki był w niniejszej sprawie, należało dokonać analizy arkuszy organizacyjnych placówki oraz innych dokumentów przedstawionych przez strony postępowania. W sytuacji zaś ustalenia, że dalsze zatrudnienie nauczyciela danego przedmiotu w pełnym wymiarze zajęć nie jest możliwe należało dokonać ustaleń w kwestii doboru nauczyciela do zwolnienia. Wybór do zwolnienia jednego z kilku nauczycieli nauczających określonego przedmiotu wymaga natomiast porównania ich sytuacji zawodowej w szczególności w zakresie: stażu zatrudnienia, doświadczenia zawodowego, zakresu wykształcenia przydatnego w pracy nauczyciela, stopnia awansu zawodowego, uprawnień do nauczania jednego lub kilku przedmiotów, osiągnięć dydaktycznych. Nie wystarczy w tym zakresie, jak to uczynił Sąd Rejonowy, powołać się na ocenę Dyrektora placówki. Ocena ta ma być bowiem oceną obiektywną, skoro kwestionuje ją zwolniony nauczyciel (a wbrew stanowisku Sądu I instancji powódka ów dobór także kwestionowała).

Tylko dokonanie powyższych ustaleń, poczynionych na podstawie materiału dowodowego zebranego w sprawie w zgodzie z art. 233 k.p.c. umożliwiłoby przeprowadzenie kontroli instancyjnej wyroku. Jednocześnie brak ich dokonania doprowadził do tego, że Sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Wykładnią pojęcia "nierozpoznanie istoty sprawy" Sąd Najwyższy zajmował się wielokrotnie. Między innymi w uzasadnieniu wyroku z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97 (OSNC 1999 Nr 1, poz. 22) wskazał, że "rozpoznanie istoty sprawy" jest pojęciem węższym niż rozpoznanie oraz rozstrzygnięcie sprawy w ogóle i nie może być utożsamiane z rozpoznaniem jedynie kwestii formalnoprawnych. Może ono oznaczać wyłącznie zbadanie materialnej (istotnej) podstawy żądania pozwu oraz - ewentualnie - merytorycznych zarzutów pozwanego. Zatem - a contrario - "nierozpoznanie istoty sprawy" to zaniechanie przez sąd tego właśnie badania. Jest przy tym obojętna przyczyna tego zaniechania, która może tkwić zarówno w pasywności sądu, jak i w błędnym - co zostaje ustalone dopiero w toku kontroli odwoławczej - przyjęciu przesłanki niweczącej lub hamującej roszczenie (prekluzja, przedawnienie, potrącenie, brak legitymacji, prawo zatrzymania itp.). Oceny, czy sąd rozpoznał istotę sprawy dokonuje się na podstawie analizy żądań pozwu i przepisów prawa materialnego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia (wyrok z dnia 8 listopada 2001 r., II UKN 581/00, LEX nr 567859). Nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi zatem wówczas, gdy rozstrzygnięcie zawarte w orzeczeniu sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy. Oznacza więc zaniechanie przez sąd pierwszej instancji zbadania materialnej (istotnej) podstawy żądania albo całkowite pominięcie merytorycznych zarzutów zgłoszonych przez stronę i taka sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. orzekł o uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach za instancję odwoławczą.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Rejonowy dokona ustaleń faktycznych we wszystkich kwestiach spornych, odnosząc się tym samym do twierdzeń powódki stanowiących materialnoprawną podstawę powództwa. Jednocześnie Sąd dokona oceny wszystkich przeprowadzanych dowodów. Po dokonaniu ustaleń wszystkich okoliczności mających znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, oceni zasadność żądań w świetle mających w sprawie zastosowanie przepisów prawa. A w razie ewentualnego sporządzenia kolejnego uzasadnienia powinno ono spełniać wymogi wynikające z art. 328 § 2 k.p.c., w szczególności zawierać wskazania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia poprzez ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej.